

УДК 336.11:658

Степура В. В.

Східноукраїнський національний університет імені Володимира Даля

ДІАГНОСТИКА ТА АНАЛІЗ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ПІДПРИЄМСТВ ЯК ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОГО ПЛАНУВАННЯ

Запропоновано підхід до діагностики й аналізу в системі інтегрованого фінансового планування підприємств з можливістю оцінки двох різносистемних елементів: фінансової стійкості підприємства та ефективності планових рішень. Запропонований підхід відрізняється використанням модифікованих показників: динаміки відтворення, реальної платоспроможності, абсолютної платоспроможності, короткострокової платоспроможності. Визначення ризикових ситуацій для складання ризикоорієнтованих фінансових планів пропонується здійснювати на основі трьохкомпонентного показника, з допомогою якого можна виділити сценарії розвитку підприємства з урахуванням типології фінансової стійкості в процесі прийняття планових рішень.

Ключові слова: фінансове планування, діагностика, аналіз, фінансова стійкість, механізм, показник.

Постановка проблеми. Зміна пріоритетів стійкого розвитку підприємств, різноманітність форм фінансового планування, різноспрямованість інтересів різних груп учасників фінансових відносин обумовлює розвиток методології фінансового планування. Для упорядкування механізму фінансового планування структуру його інформаційної бази необхідно доповнити інформацією діагностики і аналізу фінансової стійкості та ризиків використання якої дозволить підвищити обґрунтованість складання фінансових планів за різними рівнями системи інтегрованого планування.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз існуючих в світовій і вітчизняній науці і практиці

методів аналізу і діагностики фінансової стійкості підприємств показав, що розроблений інструментарій відрізняється неоднозначністю висновків та наявністю недоліків. Завдання по вдосконаленню механізму діагностики фінансової стійкості підприємств на сучасному етапі знаходяться в центрі уваги економічної науки і практики. Різним теоретичним аспектам аналізу і діагностики фінансової стійкості підприємств присвячені дослідження вітчизняних і зарубіжних вчених, таких як Хелферт Е., Шермет А.Д., Кизим М.О., Забродський В.А., Коласс Б., Бернстайн Л.А., Брігхем Ю. та ін., де розкриваються поняття фінансової стійкості, методики її аналізу і діагностики. Аналіз

робіт вказаних авторів показав, що серед учених і практиків немає єдності в розумінні змісту аналізу і діагностики фінансової стійкості, їх місця в системі фінансового управління. Разом з достатньо глибокою опрацьованістю проблеми аналізу фінансової стійкості має місце в окремих випадках суперечність пропонованих підходів до її оцінки.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. До найбільш істотних недоліків існуючих методик і моделей можна віднести наступні: суб'єктивність оцінок; невиключення в систему показників діагностики параметрів фінансової стійкості і платоспроможності; некоректне встановлення вагових коефіцієнтів і критерійних значень; ігнорування галузевої приналежності підприємств, що діагностуються. Також недостатньо розкрито порядок використання аналітичної інформації для розробки фінансових планів.

Мета статті полягає в обґрунтуванні підходу до діагностики і аналізу фінансової стійкості підприємства для прийняття ефективних планових рішень з урахуванням можливих ризиків.

Виклад основного матеріалу дослідження. Невизначеність впливу чинників зовнішнього середовища, недосконалість законодавчої бази, що регламентує господарські операції, посилення конкуренції

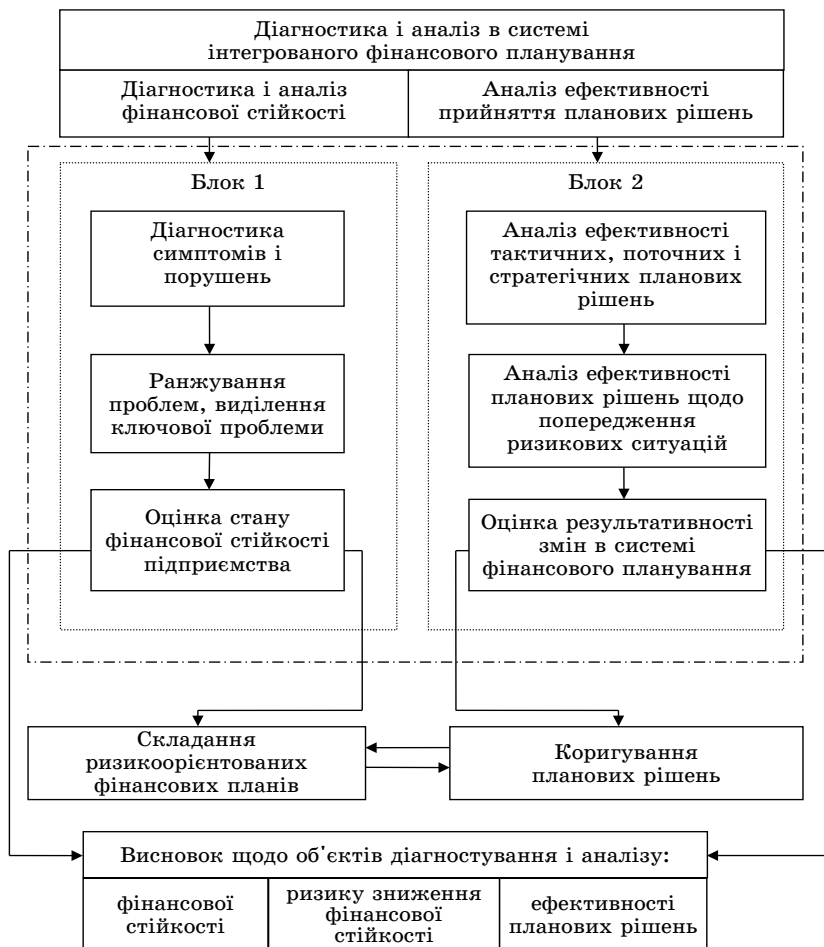

Рис. 1. Концептуальний підхід до діагностики і аналізу в системі інтегрованого фінансового планування підприємств

призводять до зниження фінансової стійкості підприємств. Діяльність підприємств на сучасному етапі розвитку пов'язана не тільки з складними умовами господарювання, але й з підвищеним ризиком господарських операцій і високою швидкістю їх здійснення. Це призводить до збільшення інформаційного потоку, документообігу та витрат. У зв'язку з цим виникає необхідність проведення детального дослідження фінансової стійкості підприємства та ефективності планових рішень з використанням методів діагностики і аналізу.

Запропонований підхід до діагностики і аналізу відрізняється від існуючих можливістю оцінки двох різносистемних елементів: фінансової стійкості підприємства та ефективності планових рішень (рис. 1).

Діагностика і аналіз фінансової стійкості надають об'єктивну інформацію для розробки тактичних і стратегічних планових рішень та ризикоорієнтованих планів (рис. 2). Аналіз ефективності планових рішень здійснюється з позиції результатів, отриманих при оцінюванні фінансової стійкості підприємства до і після прийняття рішення. Це дозволить посилити аналітичну функцію в системі фінансового планування за рахунок структурування інформаційної бази даних в режимі, необхідному для здійснення процедур інтегрованого планування.

Блоки аналізу і діагностики в системі інтегрованого фінансового планування

Метою аналізу є формування інформації для комплексного оцінювання тенденцій фінансової стійкості підприємств та прийняття планових рішень щодо її забезпечення на майбутнє. Основними завданнями аналізу фінансової стійкості підприємства є наступні [6, с. 115]:

- оцінити по сукупності певних параметрів рівень фінансової стійкості підприємства в коротко-, середньо- і довгостроковому часових розрізах на основі його зіставлення з нормальним для даного підприємства рівнем фінансової стійкості;
- виявити основні тенденції зміни фінансової стійкості та їх причини;
- визначити пріоритетні напрями і завдання підвищення фінансової стійкості підприємства (нормалізації його фінансового стану).

Поставлена мета аналізу фінансової стійкості досягається на основі вирішення завдань, пов'язаних з формуванням системи первинних і похідних показників, які використовуються як інформаційна база. Запропонований підхід до аналізу і діагностики фінансової стійкості відрізняється використанням модифікованих показників: динаміки відтворення, реальної платоспроможності, абсолютної платоспроможності, короткострокової платоспроможності.

Коефіцієнт динаміки відтворення ($K_{дв}$) використовується для визначення достатності темпів зростання грошових коштів, що плануються на розвиток і вдосконалення операційної діяльності, в порівнянні з темпами зміни виручки від реалізації продукції. Він розраховується як співвідношення ланцюгових індексів суми грошових коштів, спрямованих на розвиток виробництва ($\bar{I}_{ГКРВ}$), і виручки ($\bar{I}_{ВР}$):

$$K_{дв} = \frac{\bar{I}_{ГКРВ}}{\bar{I}_{ВР}} \quad (1)$$

Критерійне значення цього показника свідчить про досягнення рівня простого відтворення, якщо він дорівнює одиниці. За умови інфляційних процесів норматив повинен бути скоригований. Висновок щодо розширеного відтворення буде справедливий при перевищенні не менше ніж на 25% нормативу, розрахованого за умови простого відтворення.

Показник реальної платоспроможності ($K'_{рп}$) характеризує ступінь покриття зобов'язань перед кредиторами грошовими коштами, що надійшли до терміну їх погашення, з урахуванням практики роботи з контрагентами:

$$K'_{рп} = \frac{\overline{ГК'}}{\overline{КЗ'}}, \quad (2)$$

де $\overline{КЗ'}$ – середній залишок короткострокових зобов'язань до погашення, скоригований на величину доходів майбутніх періодів, короткострокових оцінних зобов'язань та ПДВ по придбаних цінностях.

Цей показник дозволяє оцінити здатність погашення наявної заборгованості з урахуванням збереження можливості продовження господарської діяльності після розрахунку по цих зобов'язаннях і запуску нового операційного циклу. Величину грошових коштів, призначених для розрахунку по короткострокових зобов'язаннях ($\overline{ГК'}$), пропонується визначати за модифікованою формулою:

$$\overline{ГК'} = \frac{ДЗ \times T_{КЗ}}{T_{ДЗ}} + \frac{КФВ \times T_{КЗ}}{T_{КФВ}} - \frac{\bar{M} \times T_{КЗ}}{T_M}, \quad (3)$$

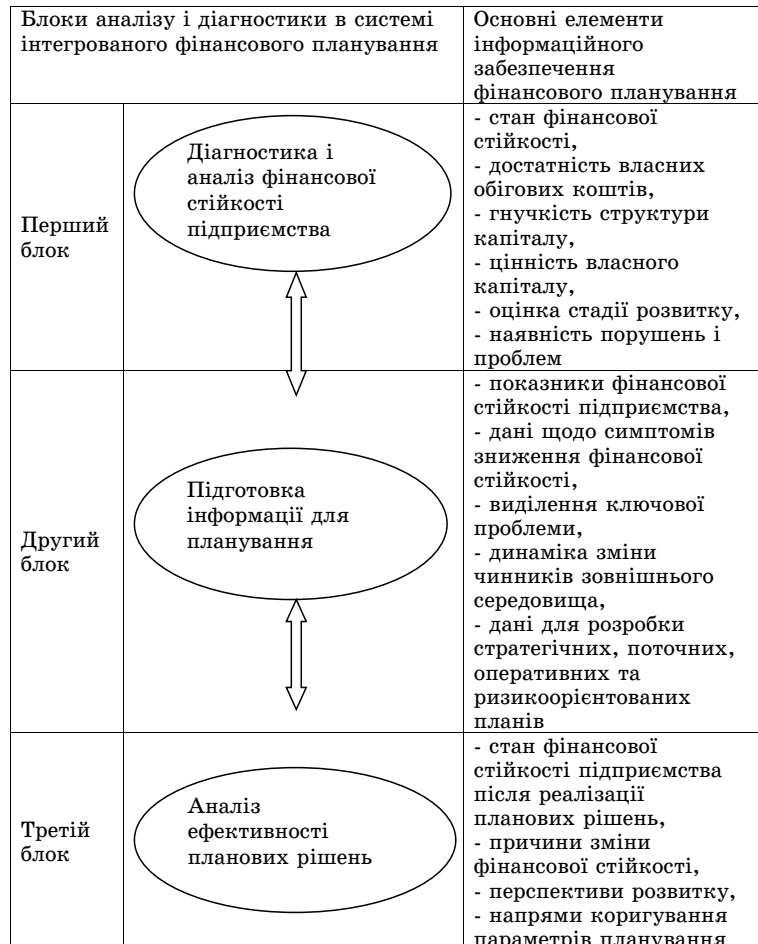

Рис. 2. Зміст аналізу і діагностики в системі інтегрованого фінансового планування

де $\overline{ДЗ}$, $T_{ДЗ}$ – середній залишок і період обороту дебіторської заборгованості; $T_{КЗ}$ – період обороту короткострокових зобов'язань; $\overline{КФВ}$, $T_{КФВ}$ – середній залишок і період обороту короткострокових фінансових вкладень; M , T_M – середній залишок і період обороту запасів сировини і матеріалів.

Коефіцієнт абсолютної платоспроможності ($K'_{АП}$) відображає можливість підприємства погасити наявні короткострокові зобов'язання в місячний термін за рахунок наявних грошових коштів на рахунках:

$$K'_{АП} = \frac{\overline{ГК''}}{\overline{КЗ'}}, \quad (4)$$

де $\overline{ГК''}$ – скоригована величина грошових коштів, розрахована з урахуванням того, що термін погашення кредиторської заборгованості – один місяць.

Виходячи з сутності «термінового» позикового капіталу, формула розрахунку коефіцієнта короткострокової платоспроможності ($K_{плат.}$) має наступний вигляд:

$$K_{плат.} = \frac{ЧА}{ТПК}, \quad (5)$$

де $ЧА$ – чисті активи, $ТПК$ – «терміновий» позиковий капітал.

Для аналізу фінансової стійкості підприємства пропонується розраховувати такий показник, як чистий оборотний (робочий) капітал (ЧОК) [1, с. 144; 2, с. 249; 3, с. 47; 8, с. 479]:

$$ЧОК = ОА - ПЗ, \quad (6)$$

де $ОА$ – оборотні активи; $ПЗ$ – поточні зобов'язання.

Слід зазначити, що показник чистого оборотного капіталу дорівнює показнику власних оборотних коштів (ВОК) [1, с. 145; 2, с. 253; 3, с. 47]:

$$ВОК = ВК + ДЗ - НА, \quad (7)$$

де $ВК$ – власний капітал; $ДЗ$ – довгострокові зобов'язання; $НА$ – необоротні активи.

Для мінімальної фінансової стійкості підприємства необхідно, щоб величина ЧОК була позитивною ($ЧОК > 0$). Це означає, що всі необоротні активи профінансовані за рахунок власних коштів. Крім того, мінімальну необхідну умову для забезпечення фінансової стійкості пов'язують з перевищенням (рівністю) реального власного капіталу над статутним капіталом, якщо ж різниця реального власного капіталу і статутного капіталу негативна, фінансовий стан організації слід визнати нестійким [1, с. 179; 2, с. 249; 9, с. 154].

На наступному етапі аналізу фінансової стійкості підприємства необхідно перевірити ступінь покриття найменш ліквідних оборотних активів (НЛОА) чистим оборотним капіталом [1, с. 181; 2, с. 302–303; 9, с. 156]. До таких активів відносять запаси сировини і матеріалів і незавершене виробництво (матеріальні оборотні активи). Для забезпечення абсолютної фінансової стійкості підприємства повинне виконуватися співвідношення:

$$ЧОК \geq НЛОА. \quad (8)$$

Виконання цього співвідношення є необхідною, але недостатньою умовою фінансової стійкості організації.

На підставі порівняння матеріальних оборотних активів з наявністю власних оборотних коштів, комерційною кредиторською заборгованістю, короткостроковими кредитами банку для покриття матеріальних оборотних активів робиться висновок про характер фінансової стійкості: абсолютна, нормальна, нестійка, кризова [2, с. 302; 9, с. 156–157]. Шкала для визначення типу фінансової стійкості наведена в таблиці 1.

Таблиця 1

Шкала для визначення типу фінансової стійкості підприємств

Виконання умови	Тип фінансової стійкості
$\begin{cases} РВК < СК, \\ ЧОК < НЛОА - ДПК - КК \end{cases}$	Кризовий фінансовий стан
$\begin{cases} ЧОК \geq НЛОА - ДПК - КК, \\ K'_{рп} < 1 \end{cases}$	Нестабільна фінансова стійкість (нестійкий фінансовий стан)
$\begin{cases} ЧОК \geq НЛОА - ДПК, \\ K'_{рп} \geq 1 \end{cases}$	Нормальна фінансова стійкість
$\begin{cases} ЧОК \geq 0, \\ ЧОК \geq НЛОА, \\ K'_{АП} \geq 1 \end{cases}$	Абсолютна фінансова стійкість

Позначення: $СК$ – статутний капітал; $РВК$ – реальний власний капітал (підсумок I розділу пасиву); $ДПК$ – довгостроковий позиковий капітал; $КК$ – короткострокові банківські кредити; $ЧОК$ – чистий оборотний капітал; $НЛОА$ – найменш ліквідні оборотні активи; $K'_{рп}$ – коефіцієнт реальної платоспроможності; $K'_{АП}$ – модифікований коефіцієнт абсолютної платоспроможності

Діагностика розглядається як засіб дослідження фінансової стійкості підприємств з позицій впливу ризику та виявлення проблемних ситуацій. Для

вирішення цього завдання пропонується використовувати систему показників статистичного аналізу (середнє квадратичне значення, стандартне відхилення, квадратичний коефіцієнт варіації) та можливих втрат від ризиків (прибутку, виручки, власного капіталу, грошових коштів). Це дозволяє на основі порівняльного аналізу коефіцієнтів фінансової стійкості підприємства в динаміці виявити зони ризику. Використання показника середньої квадратичної величини для аналізу ризикової позиції є доцільним, оскільки значення коефіцієнтів можуть бути позитивними і негативними. Виявлені проблемні ситуації дозволять визначити ключові параметри ризикоорієнтованих планів.

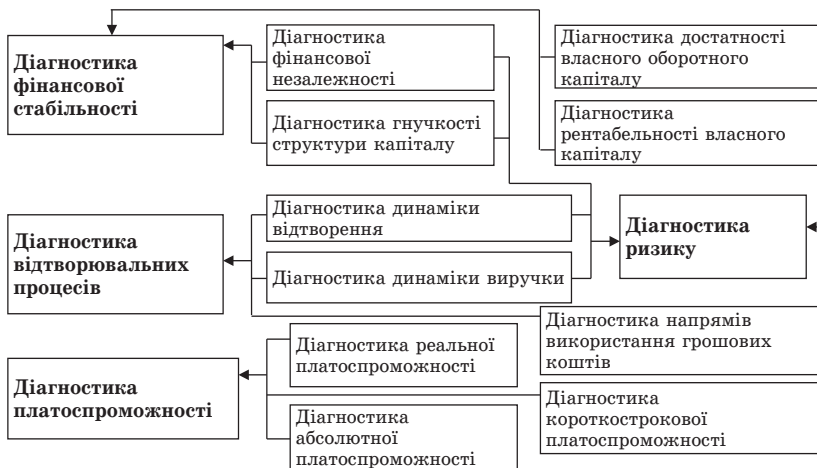

Рис. 3. Система процедур діагностики фінансової стійкості підприємств

**Сценарії розвитку підприємства
з урахуванням типології фінансової стійкості
в процесі прийняття планових рішень**

Ситуації	Сценарії розвитку
Ситуація 1. $\hat{S} \{1;1;1\}$	1. Підтримка наявного рівня фінансової стійкості підприємства 2. При достатньому обсязі ресурсів – перехід на новий рівень розвитку
Ситуація 2. $\hat{S} \{1;1;0\}$	1. Підтримка наявного рівня фінансової стійкості підприємства 2. За відсутності підвищеного ризику операцій і мобілізації ресурсів – перехід на новий рівень розвитку
Ситуація 3. $\hat{S} \{1;1;-1\}$	1. При мобілізації ресурсів – покращання стану фінансової стійкості підприємства 2. У разі відсутності адекватних управлінських рішень – погіршення стану фінансової стійкості підприємств. 3. При підвищенні ступеня ризику здійснюваних операцій – погіршення стану фінансової стійкості підприємства
Ситуація 4. $\hat{S} \{1;0;-1\}$	1. Погіршення стану фінансової стійкості підприємства 2. Відновлення фінансової стійкості підприємства в середньостроковій перспективі
Ситуація 5. $\hat{S} \{1;-1;-1\}$	1. Виникнення труднощів при здійсненні поточних операцій 2. При нерівномірному відволіканні коштів з обороту – процедури банкрутства
Ситуація 6. $\hat{S} \{0;-1;-1\}$	1. Процедури банкрутства. 2. Досудова санація 3. Поліпшення стану фінансової стійкості підприємства
Ситуація 7. $\hat{S} \{-1;-1;-1\}$	1. Процедури банкрутства. 2. Досудова санація
$\hat{S} \{L_1; L_2; L_3\}$ – трьохкомпонентний показник: $L_1 = ОК - КЗ$, $L_2 = ОК - СЗ$, $L_3 = ОК - СЗ - Мок$, де L_1 – операційний розмір оборотного капіталу, L_2 – поточний оборотний капітал, L_3 – перспективний оборотний капітал, ОК – оборотні кошти, КЗ – короткострокові (поточні) зобов'язання, СЗ – сукупна величина зобов'язань, Мок – матеріальні оборотні кошти	

Система процедур діагностики фінансової стійкості підприємств об'єднує чотири блоки: платоспроможності, відтворювальних процесів, фінансової стабільності, ризику (рис. 3).

Розрахунки можливих втрат від ризиків ґрунтуються на припущенні щодо їх нормального розподілу. Величина математичного очікування показує найбільш вірогідну величину прогнозних показників, а межі інтервалів ризику вказують на можливі коливання їх величини з різною вірогідністю на основі відомого правила «трьох сигм» [4, с. 136].

Визначення ризикових ситуацій для складання ризикоорієнтованих фінансових планів підприємств пропонується здійснювати на основі трьохкомпонентного показника $\hat{S} \{L_1; L_2; L_3\}$, де L_1 – операційний розмір оборотного капіталу, L_2 – поточний оборотний капітал, L_3 – перспективний оборотний капітал. У основі розрахунку трьохкомпонентного показника лежить визначення розміру видів оборотного (або функціонуючого) капіталу. Функціонуючий капітал може визначатися як різниця між оборотними коштами і сукупною величиною зобов'язань підприємства (або матеріальними оборотними коштами). Використання в розрахунку величини матеріальних оборотних коштів викликане припущенням про те, що для нормального, безперебійного функціонування підприємства повинен підтримуватися певний рівень ресурсів. Якщо здійснюється поточне діагностування, то його величина може розраховуватися як різниця між оборотними коштами і поточними (короткостроковими) зобов'язаннями. У разі відсутності оборотного капіталу у об'єкта дослідження можна зробити висновок про складний фінансовий стан підприємства, про наявність у нього симптомів банкрутства.

Розмір кожного з видів функціонуючого капіталу – операційного оборотного капіталу, поточного і перспективного оборотного капіталу – розраховується за формулами:

$$L_1 = ОК - КЗ, \quad (9)$$

$$L_2 = ОК - СЗ, \quad (10)$$

$$L_3 = ОК - СЗ - Мок, \quad (11)$$

де ОК – оборотні кошти, КЗ – короткострокові (поточні) зобов'язання, СЗ – сукупна величина зобов'язань, Мок – матеріальні оборотні кошти.

Якщо $L > 0$, то можна зробити висновок про те, що у підприємства існує функціонуючий капітал, і функції привласнюється значення 1.

Якщо $L = 0$, то це свідчить про те, що підприємство може погасити свої зобов'язання, але не має ресурсів для подальшого функціонування, і функції привласнюється значення 0.

Якщо $L < 0$, то це свідчить про те, що у об'єкта дослідження немає коштів для покриття зобов'язань, і функції привласнюється значення -1.

На основі трьохкомпонентного показника можна виділити десять типових основних ситуацій, з яких для фінансового планування значущі сім. З урахуванням основних семи типових ситуацій можливі сценарії розвитку підприємства наведено в таблиці 2.

Ситуація 1. Функція набуває значення $\hat{S} \{1;1;1\}$. Це свідчить про те, що підприємство повністю забезпечено ресурсами. Воно здатне розраховуватися за своїми поточними зобов'язаннями в поточному періоді й перспективі. Прийняті управлінські рішення можна вважати абсолютно ефективними.

Ситуація 2. Функція набуває значення $\hat{S} \{1;1;0\}$. Це говорить про те, що об'єкт дослідження

повністю забезпечений ресурсами. Підприємство здатне розраховуватися по своїх зобов'язаннях в поточному періоді. Прийняті управлінські рішення можна вважати в основному ефективними.

Ситуація 3. Функція набуває значення $\hat{S} \{1;1;-1\}$. Це свідчить про те, що у підприємства існує нестача ресурсів як в перспективі, так і при здійсненні поточних крупних операцій. У цій ситуації суб'єкту господарювання необхідно оцінити тактику роботи і скоректувати стратегію розвитку.

Ситуація 4. Функція набуває значення $\hat{S} \{1;0;-1\}$. Така комбінація елементів функції дозволяє говорити про: нестачу коштів в обороті; ймовірність виникнення проблем в поточному періоді. У цій ситуації потрібне коректування тактики і стратегії розвитку підприємства.

Ситуація 5. Функція набуває значення $\hat{S} \{1;-1;-1\}$. Дана комбінація елементів функції дозволяє зробити висновок про те, що підприємство покриває тільки свої поточні зобов'язання, спостерігається значна нестача ресурсів. У цій ситуації можуть виникнути складнощі із здійсненням поточних господарських операцій. На даному етапі необхідно визначитися з розміром коштів, необхідних для нормального, безперебійного режиму функціонування підприємства. Для цього, в простому випадку, розраховується уточнений розмір оборотного капіталу (як різ-

ниця між оборотними коштами і короткостроковими зобов'язаннями і матеріальними оборотними коштами або їх складовими частинами: системною або варіюючою частиною). У цій ситуації необхідно змінити тактику і стратегію розвитку.

Ситуація 6. Функція набуває значення $\hat{S} \{0;-1;-1\}$. Це свідчить про те, що підприємство знаходиться в критичному стані. В об'єкта дослідження є кошти для покриття поточних зобов'язань і абсолютно не існує коштів для подальшої діяльності. Підприємство знаходиться на межі банкрутства. У цій ситуації потрібно: оперативне поповнення обороту ресурсами; зміна системи управління.

Ситуація 7. Функція набуває значення $\hat{S} \{-1;-1;-1\}$. Дана функція свідчить про катастрофічне положення підприємства, про стан банкрутства.

Аналіз і діагностика є базою для вибору варіантів планових рішень, тобто існує логічний ланцюжок: «аналіз – діагностика – розробка планових рішень» з метою забезпечення фінансової стійкості підприємств. У роботі досліджено планові рішення інвестиційного характеру, рішення щодо залучення і розміщення позикових коштів, збільшення матеріальних оборотних коштів, розміщення грошових ресурсів на депозит. За наслідками проведеного дослідження

ефективності прийняття планових рішень типологізовано стан фінансової стійкості підприємств (табл. 3). Запропонована типологія доповнює теоретичні основи діагностики і забезпечує ефективність прийняття планових рішень.

Як показала апробація розроблених методик, їх послідовне застосування дозволяє провести комплексну діагностику фінансової стійкості промислових підприємств, що є актуальним для підприємств та їх ділових партнерів, інвесторів, зокрема комерційних банків, а також органів влади при плануванні розвитку промисловості й реалізації державою її економічної і соціальної функцій.

Універсальність методики полягає в тому, що на її основі може здійснюватися не тільки поточний, але також оперативний і перспективний аналіз. Крім того, дані для такого аналізу можуть бути отримані як з внутрішніх джерел інформації (оборотно-сальдові відомості), так і з бухгалтерської (фінансової) звітності, що надає можливість його проведення не тільки внутрішнім, але і зовнішнім користувачам.

Відзначимо переваги запропонованих підходів до аналізу і діагностики фінансової стійкості підприємств:

Таблиця 3

**Типологія станів фінансової стійкості підприємств
за наслідками діагностування ефективності прийняття планових рішень**

Фінансова стійкість підприємств до прийняття планових рішень	Фінансова стійкість підприємств після прийняття планових рішень
Планові рішення інвестиційного характеру	
1. Стійкий стан	1-й варіант – поліпшення фінансової стійкості в поточному періоді або перспективі; 2-й варіант – погіршення фінансової стійкості; 3-й варіант – вірогідність втрати фінансової стійкості, зниження ділової активності при відволіканні ресурсів, що перевищують реальний обсяг потенціалу
2. «Задовільний» стан при незначній величині потенціалу	1-й варіант – поліпшення фінансової стійкості в поточному періоді або перспективі; 2-й варіант – велика вірогідність ризику зниження фінансової стійкості, погіршення її стану у разі відволікання ресурсів, що перевищують реальний обсяг потенціалу
3. Складний стан	1-й варіант – погіршення фінансової стійкості; прийняття рішення недоцільне; 2-й варіант – поліпшення фінансової стійкості в поточному періоді або перспективі, якщо ресурси, що відволікаються на реалізацію даного рішення, представлені у вигляді фінансової допомоги
Планові рішення щодо залучення кредитних ресурсів	
1. Стійкий стан	1-й варіант – поліпшення фінансової стійкості в поточному періоді або перспективі; 2-й варіант – незначне зниження фінансової стійкості; 3-й варіант – вірогідність втрати фінансової стійкості, зниження ділової активності при залученні ресурсів високої вартості на короткостроковій основі у обсязі, що перевищує реальний обсяг потенціалу
2. «Задовільний» стан при незначній величині потенціалу	1-й варіант – поліпшення фінансової стійкості в поточному періоді або перспективі; 2-й варіант – велика вірогідність ризику зниження фінансової стійкості, погіршення її стану у разі залучення ресурсів, що перевищують реальний обсяг потенціалу
3. Складний стан	Прийняття таких рішень недоцільне або 1-й варіант – поліпшення фінансової стійкості на умовах пільгового кредитування або державного кредитування
Планові рішення щодо збільшення матеріальних оборотних коштів	
1. Стійкий стан	1-й варіант – при недостатньому або надмірному відволіканні ресурсів, що не перевищує потенціал, – незначне погіршення фінансової стійкості; 2-й варіант – при недостатньому або надмірному відволіканні ресурсів, що перевищує потенціал, – значне погіршення фінансової стійкості
2. «Задовільний» стан при незначній величині потенціалу	1-й варіант – при недостатньому або надмірному відволіканні ресурсів, що не перевищує потенціал, – значне зниження фінансової стійкості; 2-й варіант – при недостатньому або надмірному відволіканні ресурсів, що перевищує потенціал, збільшується вірогідність виникнення фінансової неспроможності, банкрутства
3. Складний стан	1-й варіант – при недостатньому або надмірному відволіканні ресурсів виникає вірогідність фінансової неспроможності, банкрутства
Планові рішення щодо використання вільних грошових коштів	
1. Стійкий стан	1-й варіант – при надмірному відверненні ресурсів – незначне погіршення фінансової стійкості
2. «Задовільний» стан при незначній величині потенціалу	1-й варіант – при надмірному відволіканні ресурсів, що не перевищує потенціал, – зниження здатності розраховуватися за поточними зобов'язаннями, фінансової стійкості; 2-й варіант – при надмірному відволіканні ресурсів, що перевищує потенціал, – значне погіршення фінансової стійкості при високій вірогідності фінансової неспроможності, банкрутства
3. Складний стан	Прийняття таких рішень недоцільне

- дозволяє оцінити ступінь виправданості зміни фінансової стійкості;
- дає можливість оцінити зміну фінансової стійкості;
- вирішити задачу знаходження для підприємства оптимальної структури майна і джерел його утворення, які задовольняють систему обмежень і при яких показник рентабельності власного капіталу набуває найбільших значень;
- спонукає прийняти рішення або на користь підтримки поточної фінансової стійкості, або на отримання ризикових прибутків, знаходження резервів для підвищення прибутковості;
- дає можливість отримати узагальнену прогнозу оцінку планованих заходів, що впливають на фінансовий стан підприємства.

Висновки. Таким чином, запропоновані мето-

дичні положення аналізу і діагностики фінансової стійкості підприємств сприяють забезпеченню обґрунтованості прийняття планових рішень. Використання методів діагностики дозволяє досліджувати фінансову стійкість з позицій впливу ризику для обґрунтування параметрів ризикоорієнтованих планів. Визначення ризикових ситуацій для складання ризикоорієнтованих фінансових планів підприємств пропонується здійснювати на основі трьохкомпонентного показника, розрахованого на підставі операційного розміру оборотного капіталу, поточного оборотного капіталу, перспективного оборотного капіталу.

Пропоновані розробки концептуального та методичного характеру є підґрунтям формування механізму інтегрованого фінансового планування в забезпеченні фінансової стійкості підприємств.

Список літератури:

1. Іонін Є.Є. Фінансова аналітика сучасного бізнесу : [монографія] / Є.Є. Іонін, М.М. Овчинникова. – Донецьк, ДонНУ, 2012. – 311 с.
2. Ионин Е.Е. Система показателей оценки имущественного положения предприятий : [монография] / Е.Е. Ионин. – Донецк : Юго-Восток, Лтд, 2006. – 431 с.
3. Коласс Б. Управление финансовой деятельностью предприятия. Проблемы, концепции и методы : [учеб. пособ.] / Б. Коласс ; пер. с франц. ; под ред. проф. Я.В. Соколова. – М. : Финансы, ЮНИТИ, 1997. – 576 с.
4. Костырко Л.А. Диагностика потенциала финансово-экономической устойчивости предприятия : [монография] / Л.А. Костырко ; 2-е изд., перераб. и доп. – Х. : Фактор, 2008. – 336 с.
5. Оцінка і діагностика фінансової стійкості підприємства : [монографія] / [М.О. Кизим, В.А. Забродський, В.А. Зінченко, Ю.С. Кончак]. – Х. : ИНЖЭК, 2003. – 144 с.
6. Степура В.В. Концептуальні засади фінансового планування в ринкових умовах / В.В. Степура // Зб. наук. праць Черкаського державного технологічного університету. Серія «Економічні науки». – Черкаси : ЧДТУ, 2011. – Вип. 28. – Ч. 2. – С. 111–116.
7. Хелферт Э. Техника финансового анализа: Путь к созданию стоимости бизнеса / Э. Хелферт ; 10-е изд. – М., СПб. : Питер, 2003. – 640 с.
8. Ли Ч.Ф. Финансы корпораций: теория, методы и практика / Ч.Ф. Ли, Дж.И. Финнерти ; пер. с англ. – М. : ИНФРА-М, 2000. – 686 с.
9. Шеремет А.Д. Методика финансового анализа деятельности коммерческих организаций / А.Д. Шеремет, Е.В. Негашев. – М. : ИНФРА-М, 2003. – 237 с.

Stepura V. V.

Восточноукраинский национальный университет имени Владимира Даля

ДИАГНОСТИКА И АНАЛИЗ ФИНАНСОВОЙ УСТОЙЧИВОСТИ ПРЕДПРИЯТИЙ КАК ИНФОРМАЦИОННОЕ ОБЕСПЕЧЕНИЕ ФИНАНСОВОГО ПЛАНИРОВАНИЯ

Резюме

Предложен подход к диагностике и анализу в системе интегрированного финансового планирования предприятий с возможностью оценки двух разноразмерных элементов: финансовой устойчивости предприятия и эффективности плановых решений. Предложенный подход отличается использованием модифицированных показателей: динамики воспроизводства реальной платежеспособности, абсолютной платежеспособности, краткосрочной платежеспособности. Определение рискованных ситуаций для составления рискоориентированных финансовых планов предлагается осуществлять на основе трехкомпонентного показателя, на основе которого можно выделить сценарии развития предприятия с учетом типологии финансовой устойчивости в процессе принятия плановых решений.

Ключевые слова: финансовое планирование, диагностика, анализ, финансовая устойчивость, механизм, показатель.

Stepura V. V.

East Ukrainian National University named after Volodymyr Dal

DIAGNOSTICS AND ANALYSIS OF FINANCIAL STABILITY OF ENTERPRISES AS INFORMATION SUPPORT OF FINANCIAL PLANNING

Summary

The approach to diagnosis and analysis of the system of integrated financial planning of enterprises is offered with the ability to assess resistance two following elements which are financial sustainability of the enterprise and efficiency of planning decisions. The proposed approach is characterized using following modified indices: dynamics of playing a real solvency, absolute solvency, short term solvency. The definition of risk situations for the preparation of risk-oriented financial plans is proposed on the basis of a three-component index. On the basis of three-component index it is possible to distinguish scenarios of the enterprise development taking into account the typology of financial stability in the process of making planning decisions.

Keywords: financial planning, diagnosis, analysis, financial stability, mechanism, index.